



УДК: 378+37.014.5 (73)

М. Я. ВЕЛУЩАК, аспірант

Хмельницький національний університет, МОН України
вул. Інститутська 11, м. Хмельницький, 29016, Україна
marina_velyschak@mail.ru

ІСТОРІЯ ТА РОЗВИТОК БІЗНЕС-ОСВІТИ В США

***Анотація.** Проаналізовано основні етапи розвитку бізнес-освіти в США. Виокремлено ключові події в її історії відповідно до основних етапів становлення й розвитку галузі вищої освіти в США. На підставі теоретико-методологічного аналізу розвитку бізнес-освіти США конкретизовано сутність понять «економічна освіта» й «бізнес-освіта», їх специфіку в США.*

У ході дослідження вивчено й охарактеризовано сучасні тенденції розвитку вищої та бізнес-освіти в США. Перспективним напрямом подальших досліджень визначено вивчення особливостей змісту предметного наповнення навчальних програм бізнес-освіти США.

Ключові слова: бізнес-освіта, економічна освіта, магістр з ділового адміністрування, навчальні програми.

Постановка проблеми в загальному вигляді. В умовах глобалізації міжнародних економічних та фінансових зв'язків, формування інформаційного суспільства більшість країн світу переходить до ринкової економіки, демократизації та інформатизації суспільства, що створює якісно нову ситуацію у сфері економічної освіти. Система економічної освіти є важливим фактором економічної соціалізації людей, засобом розвитку та підвищення якості людського капіталу. Вона формує економічну культуру, піднімає буденні уявлення про економічне життя на науковий рівень, розвиває практичні уміння та навички. Слід зазначити, що бізнес-освіта є найдинамічнішим сегментом ринку. Стрімкому розвитку цієї галузі послуг сприяли ринкові відносини, гостра потреба в ефективному управлінні, вимушений перехід наукових та інженерних кадрів у бізнес. Річний обіг ринку бізнес-освіти у світі складає близько 100-200 млрд. доларів. Провідні оператори відзначають збільшення власних прибутків і постійну появу нових конкурентів.

Сполучені Штати Америки є всесвітньо визнаним лідером економічної та бізнес-освіти, тому вивчення американського досвіду підготовки економічних кадрів набуває актуальності для України в умовах переходу вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що вища економічна та бізнес-освіта США була предметом всебічного вивчення в численних дослідженнях американських учених. Історії становлення й розвитку американської економічної та бізнес-освіти присвячено роботи С. Ааронсон, Л. Бартолома, С. Кохлера, Дж. ЛаБердж, Т. Марчиза. Сучасний стан цієї галузі освіти в США досліджують Т. Бучхолц, Т. Давенпорт, Л. ДеАнжело, Д. Джонстоун, Дж. Зіммерман, Н. Какареллі, С. Крейнер, Х. Леавіт, Х. Мінтсберг, Дж. Сігфрід, Дж. Скотт. Методичні аспекти підготовки вищих кадрів економічного



профілю в США відображено в працях У. Беккера, М. Векріса, Р. Гемінхардт, Р. Егарвела, Дж. Карлсона, А. Катца, Б. Колліса, що дають уявлення про тенденції розвитку американської економічної та бізнес-освіти в сучасних умовах. Так, питання організації, управління та фінансування вищої освіти в США, її сучасні характеристики розглядають Ю. Алферов, Б. Вульфсон, Е. Каверіна, А. Карташевич, С. Омельчук, О. Піскунов, С. Степаненко, Т. Чувакова; тенденції розвитку вищої освіти в США розкрито в роботах Н. Балацької, Б. Вульфсона, Ю. Краснова, О. Мороза, О. Романовського; Економічна і бізнес-освіта США вивчалась дослідниками в таких напрямках: проблеми організації, управління та міжнародної співпраці у сфері бізнес-освіти (Л. Євенко), соціологічний аспект економічної освіти в школах США (С. Пястолов), стан економіки як навчального предмета в коледжах та університетах США (Т. Суспіцина).

Формулювання мети статті. Мета статті полягає у висвітленні розвитку й становлення бізнес-освіти в США. Тема економічної та бізнес-освіти США вивчена ще недостатньо незважаючи на те, що різні аспекти американської вищої освіти привертати увагу багатьох учених. Саме тому історія розвитку та становлення бізнес-освіти в США потребує детальнішого вивчення для подальшої оптимізації змісту й розвитку освітніх технологій економічної підготовки у вітчизняному освітньому просторі

Вклад основного матеріалу дослідження. На підставі теоретико-методологічного аналізу розвитку бізнес-освіти США конкретизуємо сутність понять «економічна освіта» й «бізнес-освіта», їх специфіку в США. Бізнес-освіта має прикладний характер і надається бізнес-школами, які готують менеджерів для роботи в малому бізнесі, у фірмах, корпораціях. Економічна освіта більш теоретизовано передбачає оволодіння економічними законами у всіх сферах економічного життя суспільства й надається в університетах, що готують кадри переважно для роботи в державних структурах та відомствах

Перша школа бізнесу, Школа економіки і фінансів Уортона (Wharton School of Finance and Economy) в США була заснована 1881 року. Будучи успішним підприємцем, Джозеф Уортон відчув необхідність не просто в працівниках, а в кваліфікованих фахівцях у сфері економіки і фінансів, саме тому він запропонував заснувати школу бізнесу в Пенсільванському університеті (University of Pennsylvania), що і започаткувало бізнес-освіту в США. За першою бізнес-школою стали з'являтися й інші [4, с. 705]. У 1908 році було засновано Гарвардську бізнес школу (Harvard Business School), першу університетську школу бізнесу, що сприяло інтеграції бізнес-освіти в систему вищої освіти США. Саме в Університеті Гарварда вперше започаткували ступінь магістра з ділового адміністрування (master's degrees in business administration) [2]. Ступінь магістра з ділового адміністрування став популярним серед людей, які вже мали ступінь бакалавра та деякий досвід роботи і прагнули досягти кращого кар'єрного росту. Претенденти повинні були подати на розгляд резюме, рекомендаційний лист, результати тесту (GMAT or GRE). Слід зазначити, що необхідності в ступені бакалавра з ділового адміністрування не було [4, с. 707]. 1920 року в коледжі торгівлі та політики (The College of Commerce and Politics) при університеті Чикаго (University of Chicago) було започатковано ступінь доктора (PhD) з бізнесу [3].

Уже 1922 року кількість бізнес-шкіл в Америці перевищувала 140. Існуючі на той час бізнес школи пропонували студентам для вивчення такі дисципліни:



- бухгалтерський облік;
- аудит;
- маркетинг;
- економіка;
- управління персоналом;
- фінанси [4, с. 708].

Набула значущості економічна грамотність суспільства, яка тоді розглядалась як важливий чинник соціально-економічного розвитку країни, тому економічні й бізнес-дисципліни впроваджувались у програми загальноосвітніх шкіл і усіх ВНЗ незалежно від профілю факультету та спеціальності. Той факт, що 10 відсотків випускників з усіх університетів і коледжів в США вивчали бізнес, свідчить про популярність цього предмета. Вперше практичні навчання бізнесу було започатковано в коледжі торгівлі та політики (The College of Commerce and Politics) при Чиказькому університеті (University of Chicago) [3].

Після першої світової війни навчальні програми в бізнес-школах дещо змінилися. Для вивчення були запропоновані нові дисципліни такі, як маркетинг, менеджмент, взаємовідносини між роботодавцем і працівником.

Відсутність наукової роботи у бізнес-школах призвела в 30-40-і роки ХХ ст. до кризи підготовки педагогічних кадрів для бізнес-освіти, її якість знизилася. Саме тому після другої світової війни бізнес-освіта в США зазнає нищівної критики. Більшість навчальних програм критикували за відсутність ясності та зв'язку між навчальними дисциплінами. 1954 року були опубліковані звіти управління освіти, які згодом мали великий вплив на подальший розвиток бізнес-освіти. Було запропоновано, що освіта в бізнес-школах повинна стати більш академічною, тобто більш широко використовувати науку задля вирішення проблем в управлінні бізнесом [4, с. 710]. 1959 року було проведено реформу Гордона-Хауелла, в результаті якої бізнес-школи почали робити наголос на розвитку організаційних навичок, умінні вирішувати різнопланові проблеми і на соціально конструктивній поведінці майбутніх бізнесменів, підвищили вимоги до абітурієнтів, викладацького складу, посилили систему контролю й оцінювання знань студентів. У бізнес-школах були започатковані наукові дослідження. На основі аналізу літературних джерел встановлено, що реформа Гордона-Хауелла виявилася головним чинником у становленні сучасної системи бізнес-освіти з її навчальними планами, педагогічними методами та адміністративною структурою ВНЗ [1, с. 15]. Цей період можна описати як період реформування структури вищої економічної та бізнес-освіти, появу нового типу навчального закладу – університетської школи бізнесу, збільшення фінансування наукових досліджень у сфері економічних наук та вищої освіти, гуманітаризацію освіти. Слід зазначити, що програма магістра з ділового адміністрування (МВА) розширюється, щоб стати флагманом американських бізнес-шкіл. Однак протягом багатьох років програми МВА були суто американською системою освіти. Лише 1967 року бізнес-школи виникли у Великобританії, а потім поширилися й в інших країнах Європи [3]. У той же час навчання в бізнес-школах здійснювали методом кейсів (case method), який був запропонований у Гарвардській бізнес-школі (Harvard Business School). Метод кейсів – це інтерактивний метод навчання, який базувався на аналізі реальних бізнес-завдань, або так званих «кейсів» [2].



У 60-і роки ХХ ст. у зв'язку зі зростанням малого бізнесу в США до програм підготовки економічних кадрів включено дисципліни «Підприємництво» та «Малий бізнес», що стало важливою педагогічною інновацією.

З 80-х років ХХ ст. настає революційно новий етап у розвитку бізнес-освіти США, коли у ВНЗ і в світі бізнесу з'являються перші персональні комп'ютери. У нових педагогічних умовах переглянуто зміст програм підготовки економічних кадрів та викладачів економічних дисциплін.

Із середини 90-х років у зв'язку з розвитком системи електронної комунікації та появою мережі Інтернет бере початок процес зміни парадигми вищої економічної та бізнес-освіти в США. Акцент в освіті тепер зміщується з викладання на вивчення. Педагог розглядається не як носій знань, а як координатор навчального процесу. В освітній процес упроваджуються елементи дистанційного навчання. Ідеї безперервної освіти й рівного доступу до знань дістають усе більшу підтримку. Нова парадигма бізнес-освіти США викликала зміну методології та практики організації навчального процесу, зумовила появу нових тенденцій у розвитку цієї галузі освіти [1, с. 18].

Тенденції розвитку вищої економічної та бізнес-освіти США в сучасних умовах свідчать про підвищення значущості економічної грамотності американського суспільства, посилення уваги до вищої економічної та бізнес-освіти з боку уряду, громадськості й керівництва вищих навчальних закладів, а також про збільшення потреби США в кваліфікованих кадрах економічного профілю.

Сьогодні існує 506 бізнес-школ в США, з них 453 пропонують МВА [5]. Основна причина, чому студенти хочуть одержати МВА, – це реальна перспектива підвищення заробітної плати, а також відкриття нових можливостей у кар'єрі. Зарплата випускників МВА досягає \$60-90 тисяч у рік. Якісна програма, розвиваючи особисті навички студентів і в той же час розширюючи їхні знання у сфері управління в контексті глобального бізнесу, дозволяє розширити перспективи майбутньої кар'єри, виявити професійний потенціал. Багато студентів, які одержують МВА, розглядають свою кваліфікацію як своєрідний «пропуск» для того, щоб зайняти високу посаду у великій компанії.

У США на сучасному етапі кожен громадянин суспільства, незалежно від рівня освіти, віку й отриманої професії, зобов'язаний бути економічно грамотним; природною потребою особистості має стати безперервне навчання упродовж усього життя.

Висновки результатів дослідження. У результаті дослідження вивчено процес розвитку американської бізнес-освіти і виокремлено ключові події в її історії відповідно до основних етапів становлення й розвитку галузі вищої бізнес-освіти в США. Перша школа бізнесу, Школа економіки і фінансів Уортон (Wharton School of Finance and Economy) в США була заснована 1881 року. 1908 року було засновано Гарвардську бізнес-школу (Harvard Business School), першу університетську школу бізнесу, що сприяло інтеграції бізнес-освіти в систему вищої освіти США. 1959 року реформа Гордона-Хауелла виявилася головним чинником у становленні сучасної системи бізнес-освіти з її навчальними планами, педагогічними методами та адміністративною структурою ВНЗ. Тенденції розвитку вищої бізнес-освіти США в сучасних умовах свідчать про підвищення значущості економічної грамотності американського суспільства, посилення уваги до вищої економічної та бізнес-освіти з боку уряду, громадськості й керівництва вищих навчальних закладів, а також про збільшення потреби США у кваліфікованих кадрах економічного профілю.



Перспективи подальших розвідок. Дослідження особливостей змісту предметного наповнення навчальних програм бізнес-освіти США, виявлення критеріїв оцінювання якості підготовки магістрів економічного профілю в системі вищої освіти США.

Література

1. Ільїна В. Ю. Становлення та розвиток вищої економічної і бізнес-освіти Сполучених Штатів Америки в сучасних умовах. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. Ю. Ільїна. – Я., 2009. – С. 3–20.
2. The History of Business Education [Electronic resource] – Mode of access: <http://www.businesshistory.com/mgt._educ._&_learning.php>.
3. The history of college business education [Electronic resource] – Mode of access: <<http://www.referenceforbusiness.com/encyclopedia/Bre-Cap/Business-Education.html>>.
4. Rolv Petter Amdam. Business Education: The Oxford Handbook of Business History. – Oxford : Oxford Univ. Press, 2008. – P. 678–710.
5. Business school data trends and 2012 list of accredited schools [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.aacsb.edu.php>>.

М. Я. ВЕЛУЩАК, аспірант

Хмельницький національний університет, МОН України
ул. Інститутська 11, г. Хмельницький, 29016, Україна
marina_velyschak@mail.ru

ИСТОРИЯ И РАЗВИТИЕ БИЗНЕС-ОБРАЗОВАНИЯ В США

Аннотация. Проанализированы основные периоды развития американского экономического и бизнес-образования, выделены и описаны ключевые события, предопределившие современное состояние этой отрасли образования в США. На основании теоретико-методологического анализа развития бизнес-образования США конкретизирована сущность понятий «экономическое образование» и «бизнес-образование», их специфика в США. В ходе исследования изучены и охарактеризованы современные тенденции развития высшего и бизнес-образования в США. Перспективным направлением последующих исследований обозначено изучение особенностей содержания предметного наполнения учебных программ бизнес-образования США.

Ключевые слова: экономическое образование, бизнес-образование, магистр делового администрирования, учебные программы.

М.Я. VELUSHCHAK, postgraduate student

Khmelnytskyi National University, Ministry of Education and Science of Ukraine
11 Instytutska Str., Khmelnytskyi, 29016, Ukraine
marina_velyschak@mail.ru



HISTORY AND DEVELOPMENT OF BUSINESS EDUCATION IN THE USA

Abstract. *The main stages of business education development in the USA have been analyzed. The main facts and events of business education development in the history of higher education of the USA have been highlighted. On the basis of theoretical and methodological analyses the essence of «economic education» and «business education» concepts has been concretized. In the course of research modern tendencies of business education development have been studied and characterized. It has been defined that the prospective trend of further research is the study of peculiar subject content of business-education syllabi in the USA.*

It has been defined that the first business school (Wharton School of Finance and Economy) in the United States was founded in 1881. In 1908 Harvard Business School was established, the first university school of business, which promoted the integration of business education into higher educational system of the U.S. In 1959 Gordon-Howell's reform was a major factor in the formation of modern system of business education with its curricula, teaching methods and administrative university structure. Nowadays, tendencies of development the U.S. higher business education show increasing importance of economic literacy of American society. It has been defined that the great attention is paid to higher economic and business education from the government, public and administration of higher educational institutions. The U.S. demand for qualified personnel of economic profile has increased gratefully.

Keywords: business education, economic education, master of business administration, curricula.

Bibliography

1. Ilina V. Yu Formation and development of higher economic and business education United States under current conditions. : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.01 «Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky» / V. Yu. Ilina. – Ya., 2009. – S. 3–20.
2. The History of Business Education [Electronic resource] – Mode of access: <http://www.businesshistory.com/mgt._educ._&_learning.php>.
3. The history of college business education [Electronic resource] – Mode of access: <<http://www.referenceforbusiness.com/encyclopedia/Bre-Cap/Business-Education.html>>.
4. Rolv Petter Amdam. Business Education: The Oxford Handbook of Business History. – Oxford : Oxford Univ. Press, 2008. – P. 678–710.
5. Business school data trends and 2012 list of accredited schools [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.aacsb.edu.php>>.